

Foto: Marta Földesová

LITOGRAF NA VETERNÝ POHON

Keď si dohadujem stretnutie s Mariánom Komáčkom, je práve v Prahe, kde obrazom vzdáva poctu speváčke Zuzane Navarovej. Ďalší deň je u tlačiara litografa na Morave, potom uteká k mame na Záhorie opraviť kotel. Sľúbi však, že o tretej bude v Devínskej, že sa mi ozve. Tuším, že budem mať šťastie na aktívneho človeka, ktorý ale popri všetkých svojich povinnostiach a cestách ostáva ľudský. Čo povie, dodrží. O tretej, tak ako sľúbil, ma privíta vo svojom ateliéri. Je to miesto, kde žije, tvorí, kde vzniká jeho pestrofarebný, snový, surreálny a trochu aj recesistický svet.

Vstupujem do tohto sveta. Ešte som len na prahu dverí, na prvej križovatke cesty, na ktorú ma berie, a už okolo preletí vietor zhmotnenej kreácie. Marián starostlivo otvára obálku, ktorú práve dostal, vytiahne z nej známky a nálepne listy. Čerstvá známka sa práve vo chvíli, keď sa rozprávame, keď ju vyťahuje vo svojom ateliéri z tmy na svetlo, do života, krstí v Košiciach. Na známke je vyobrazený historický dvojkoľník a na obálke prvého dňa „Letište Košice“, ktoré zasadil do oblakov, keďže už neexistuje. Známkou navrhol pri príležitosti 100. výročia leteckej linky Praha – Bratislava – Košice. Jeden kus známky putuje do Poštového múzea.

Marián pri tvorbe známok roky spolupracuje s rytcom a grafikom Františkom Horňiakom, ktorého rytina Ladislava Medňanského získala ocenenie najkrajšia známka sveta.

Marián ma sprevádza po ateliéri, otvára depozitáre, odkrýva jedno dielo za druhým. „Túto známku som navrhol pri príležitosti 75. výročia medzinárodnej organizácie civilného letectva. A túto k Zimným olympijským hrám v Pekingu. Toto je album pre Lasicu, ale umrel tesne pred krstom, nedožil sa ho.“ Vyberá jednu grafiku spod druhej, odkladá nabok nádherné knihy, ktoré vytvoril, albumy, človek nevie, na čo skôr pozrieť.

Snažím sa vrátiť na začiatok cesty, keďže v tomto pestrom svete sa dá ľahko zabúdiť. Dozvedám sa, že Mariána zaviedla cesta do Devínskej Novej Vsi v osemdesiatom ôsmom roku. Pôvodne pokukoval po starom mlyne kdesi na Záhorí, ale umelcom s nepravdivým príjmom nebolo umožnené získať hypotéku. Bývanie v Devínskej ponúkalo to, čo aktívny umelec na tvorbu akútne potrebuje. Priestor. K domu pribudol ateliér, do domu pribudli žena, deti, rodina. Život sa rozbiehal. Marián si ateliér vybudoval sám. Bol vždy zručný, a to po každej stránke. Niečo z manuálnej zručnosti pochytil už v detstve – s otcom trávil veľa času v autodielni. Otec bol automechanik a Maroša zasväcoval do tajov remesla. Keď si kúpil prvý Fiat 500 a chcel sa na ňom odviezť, musel si ho opraviť sám. Dodnes ho má. Neskôr sa stal Marián

zberateľom veteránov. Dnes má svoje kapotované historické kone nielen u seba v dielni, ale aj na obrazoch či výstavách. Jedna patinou ošľahaná Octavia niekedy poputuje na výstavu spolu s obrazmi rôznych automobilových motívov.

Medzi zberateľmi veteránov má už Maroš svoju partiu kamarátov. Pravidelne sa stretávajú 8. mája, v deň, keď im pred trinástimi rokmi zomrel člen klubu, aby si spomienkovou jazdou pripomenuli jeho pamiatku. Maroš zakaždým prinesie každému svoju grafiku. Aj pietny deň má svoju krásu.

Pokračujeme ďalej cestou, na ktorú sa Maroš vybral s Albrechtom Dürerom. Už na strednej škole ho profesor vyzval, aby vzdal poctu nejakému veľikánovi. Tak ako prvé urobil Dürerove grafiky z knihy. K originálom sa dostal neskôr. Mnohé veci na nich dorobil, prekreslil. Dürerovmu otcovi na portréte dokreslil napríklad kravatu, mladému zajacovi zo známeho rovnomenného obrazu zasa kamaráta, Kristovi dal dolu ruky z kríža, Mladej Benátčanke dorobil prsia. To pred päťsto rokmi totiž nebolo možné. Vyrobil stolík, ktorý vyzeral, akoby ho tam zanechal Dürer po smrti, so starým svietnikom, starou sviečkou, všetko ako pred päťsto rokmi. Ale pribudol počítač, do ktorého napísal tento odkaz: „Haló Albrecht, budeme mať spolu výstavu!“ Napísal mu, ako zmení jeho obrazy. „On robil čiernobiele grafiky, mne sa to nelúbilo, tak som urobil farebné,“ skonštatuje vtipne sympatickou záhoráčinou. „Dorobil som to, čo Dürer nepoznal, telefón, počítač, parkovacie hodiny a také hovadiny.“ Celá kolekcia poputuje začiatkom tohto roka do Tatranskej galérie v Poprade.

Marián tlačí grafiky doma, má starý lis, ktorý poháňa motor. Kým vznikne jedna grafika, je to dlhý a náročný proces. Na ťažký kameň nakreslí prvú kresbu, vytlačí, potom kameň zbrúsi, opäť vytlačí ďalšiu farbu, opäť zbrúsi, nasledujú ďalšie farby, a tak pokračuje ďalej. Celý proces trvá asi mesiac, kým vznikne hotová grafika. „V dnešnej dobe sa robí grafika veľa na počítači, ale nie je to originálne dielo. Originálne dielo znamená, že každá grafika má byť vytlačená z matrice, z plechu, z kameňa alebo čohokoľvek iného a má byť očíslovaná. Farba po vytlačení z kameňa sa zakaždým zbrúsi, nie je možné donekonečna robiť ďalšie výtlačky. Medená doska vydrží na sto pekných výtlačkov, zinková len na päťdesiat. Profesor Brunovský robil šesťdesiat kusov. To úplne stačilo.“

Marián privíta doma aj študentov vysokých a stredných škôl, aby videli, ako sa robí litografia a lept. Dnes je to už vzácnosť.

Vraciame sa späť na hlavnú cestu, na cestu fantázie. Mariánovým snom bolo urobiť na Sandbergu galériu *Veterný mlyn*. Plachty by boli také, aké majú holandské veterné mlyny, vrtuľa by bola z dreva a poháňala by litografický lis na veterný pohon. Malo by to tri poschodia, hore by bola hvezdáreň, nižšie dielňa, kde by sa tlačilo, a dolu galéria. „Deti by prišli robiť návrhy na nový model Volkswagenu. Žiadni profesori, umelci, ale deti z celého sveta. Nikto na svete nikdy netlačil grafiku na veterný pohon. Tu stále fúka. Pritiahol by to turistov zo Schloss Hofu, ktorí by videli z diaľky *Veterný mlyn*. V televízii by vysielali, že taký nejaký tu tlačí grafiku na veterný pohon.“ Pohodová tvár sa na chvíľu zmení na vážnu. „Každý umelec si tvorí, ako to cíti, no morbidne obrazy sú pre mňa hrozivé. Pre týchto umelcov sú ostatní gýčiari. Všetko už bolo, aj morbidne výtvary, ale treba nájsť niečo pozitívnejšie v tvorbe.“

Potom sa jeho oči opäť rozjasnia, akoby videli smer, cestu, ktorá sa bude klúkať v príjemných zákrutách túžob a snov. „Chystám jeden veľký priestor, kde budem mať výstavu raz za rok, a tam budem pozývať všetkých svojich ľudí. Bude to tu v Devínskej. Už nebudem prevážať tie obrazy, otlka sa to, s krížami mám problémy. Bude to tu.“

Keď odchádzam, predstavujem si tú galériu, ten priestor, ktorý má Marián v pláne vybudovať. Uvedomujem si, že ten priestor už vlastne dávno vytvoril, je to svet, do ktorého nás vpúšťa.

Marta Földešová

Marián Komáček (1959) sa narodil v záhorskej obci Gbely. V Bratislave študoval na Strednej umeleckopriemyselnej škole u Gabriela Štrbu (1976 – 1980) a následne na oddelení grafiky a knižnej ilustrácie Vysoké školy výtvarných umení u Albína Brunovského (1980 – 1986). Bol členom rôznych združení – Združenia výtvarných umelcov západného Slovenska, Združenia knižných výtvarníkov, predsedom Spolku grafikov Slovenska. V súčasnosti je podpredsedom grafického združenia G bod, predsedom Združenia grafikov Slovenska a viceprezidentom Medzinárodného klubu umelcov Art-diagonal vo Viedni. Venuje sa maľbe, grafike, exlibrisu, knižnej ilustrácii, známkovej tvorbe a grafickému dizajnu. Svoje diela prezentoval na stopäťdesiatich samostatných výstavách doma i v zahraničí – v Českej republike, Poľsku, Rumunsku, Nórsku, Moldavsku, Rakúsku, Holandsku, Nemecku, Belgicku či v USA. Absolvoval a zorganizoval mnoho medzinárodných umeleckých sympózií na Slovensku, ďalej v Egypte, v Belgicku, v Rakúsku, v Slovinsku a v iných štátoch. Za svoju tvorbu získal viaceré domáce a zahraničné ocenenia.